

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Nr. 5704/1906.

Examenul de cvalificațiune preotească cu candidații de preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul Organic și Regulamentul special se va ținea aici **Luni în 25** și următoarele zile a le lui *Septembrie* v. a. c. la ora 9-a nainte de meazăzi în sala de ședințe a Consistorului diecezan gr. ort. român din Arad.

La examen sunt *admiși* toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 die Regulamentul special și-au subșternut aici până la *1/14 Septembrie* 1906 cererile corespunzător instruite.

Aceia însă, cari și-au trimis petițiile după terminul prescris, se vor prenotă pentru terminul din Februarie 1907.

Arad, la 14/27 Septembrie 1906.

Ioan I. Papp,
Episcopul Aradului.

Vorbirea dlui A. Bârsanu.

rostită cu prilejul adunării generale a Asociațiunii în Brașov, 8/21 Sept. a. c

Onorabilă adunare generală!

Imprejurările, și anume etatea înaintată și reconvașcența venerabilului nostru președinte, au adus cu sine, ca *eu* să ocup de astădată locul acesta de onoare, pe care l-au ilustrat atâți bărbați distinși ai poporului nostru. Și nu fără șfială, Vă mărturisesc, m'am hotărât să pășesc în mijlocul d-nei Voastre, știind, că în local acesta au stat odinioară fruntași ca marele Arhiereu Andrei Șaguna, eruditul Timotei Cipariu, vice-prezidentul guvernial baronul Vasilie Ladislau Pop, neobositul George Barițiu și consilierul aulic Iacob Bologa, — ca să nu vorbesc, decât de cei răposați.

Numai conștiința datorinței, ce mi s'a impus prin neașteptata — și de bună seamă, și nemeritata — alegere din anul trecut, m'a în-

demnat să fac acest pas, și totodată speranța în indulgența d-nei Voastre și credința, că de astădată, având în vedere insuficiența puterilor mele, nu veți măsură cu măsura cu care ați fost deprinși până acum.

Doamnelor, domnilor!

Pentru a treia oară se intrunește „Asociațiunea“ noastră în adunarea generală în Brașov, după un restimp de 23 ani dela intrunirea a doua, și de 44 ani dela cea dintâi. Adunarea din anul 1883 s'a distins prin hotărârea înființării școalei civile de fete din Sibiu, care a adus servicii așa de însemnate societății noastre și care se socotește cu drept cuvânt ca un mărăgătar al instituțiunilor noastre școlare. Și mai însemnată însă, atât prin numărul și starea socială a participanților, cât și prin înălțimea problemelor dezbătute și a entuziasmului, ce a domnit într'in a, a fost adunarea din anul 1862, ținută tot în localul în care ne aflăm în aceste clipite, sub conducerea nemuritorului Episcop, ceva mai târziu prin vrednicia sa Arhiepiscop și mitropolit, Andrei baron de Șaguna.

N'am apucat să văd cu ochii mei această ilustră adunare, a doua din viața de 45 ani a „Asociațiunii“ noastre; după spusele bătrânilor noștri însă, ale căror priviri scapără și acum, când vorbesc de acele momente nălțătoare din trecutul poporului nostru precum și din descrierea plină de viață a răposatului Al. I. Odobescu, parecă văd înaintea mea acea aleasă întrunire românească din 16 — 18 Iulie 1862.

În fruntea mesei presidiale figura măreață a lui Șaguna; lângă el chipul blând al venerabilului Mitropolit Alexandru Șterca Șuluțu, capul bisericii române unite, și în jurul celor doi Arhiepăstori ai bisericilor române surori, ca membrii ai comitetului noiei societăți: învățatul și de toți respectorul canonic Timotei Cipariu, cu privirea vie în mijlocul feței delicate, harnicul George Barițiu cu trăsurile feței marcate și cu privirea pătrunzătoare, simpatica figură a protopopului Ioan Popazu, mai târziu episcop al Caransebeșului, fața aspră și resolută a energicului Axentie Severu, răposat acum de curând, figura inteligentă și senină a lui Gavriil Muntean, directorul tânărului gimnaziu rom. din Brașov, vrednicul doctor Pavel Vasici, colaboratorul lui Barițiu la „Foaia pentru minte, inimă și literatură“; Bologa, Măcelariu și ceilalți tovarăși de muncă ai lor. Numai Andrei Mureșianu, heroldul deșteptării noastre naționale, care ar fi meritat să fie și el în

această societate aleasă, sta la o parte apatic, cu fruntea plecată la pământ, ca un stejar trăsmit în mijlocul unui codru plin de viață.

Oaspeți distinși din principatele de curând unite de peste munți, între cari învățatul Aug. Treb. Laurianu, cântărețul limbei românești G. Sion, tânărul profesor Nic. Ionescu și măiestrul scriitor cu chip frumos Alex. Odobescu, despre care am amintit mai înainte, împodobiau locurile cele mai de frunte din jurul mesei prezidiale. Sala întreagă era înțesată de un public ales și numeros; tineri și bătrâni. bărbați și femei, preoți și mireni, săteni și orașeni, dornici a lua parte la o adunare literară și culturală românească, a auzi înțeleptele cuvinte ale conducătorilor neamului și a vedea, minunea minunilor, prima expoziție românească de produse agricole și industriale, pusă la cale de spiritul neobosit și inventios al lui G. Barițiu.

Eră, cu un cuvânt, o manifestare puternică a vieții românești, încătușată atâta vreme în lanțurile feudalismului și apoi ale unui absolutism aspru de 10 ani, eră ca o câmpie sămănată în timpul primăverii, când după o ploaie călduță pare că vezi firele de smaragd, cum incolțeste din ce în ce înaintea ochilor tăi cuprinși de mirare.

Și multe idei frumoase se infățișară în această memorabilă adunare, multe planuri îndrăznețe, — unele poate prea îndrăznețe — se desbătură, multe probleme grele de rezolvat, se aduseră în legătură cu cerul de activitate al tinerei „Asociațiuni“. În genere așteptările față de noua și pe atunci singura însoțire mai mare culturală română din țările de sub coroana Habsburgilor erau cât se poate de mari. „Asociațiunea“ eră privită ca un fel de vrajă, care avea să delătore în scurtă vreme toate năcazurile și lipsele mult cercatului nostru popor.

Directorul Munteanu în vorbirea sa „Despre purismul limbei române“ cere, pe lângă stabilirea ortografiei cu litere latine, ca secțiunea filologică a „Asociațiunei“ să se apuce cât mai în grabă a compune un dicționar al limbei române „dupre analogia dicționarelor scrise și tipărite de academiile cele docte ale altor națiuni“, — o problemă, care nici astăzi încă nu e rezolvată, deși s'a ocupat serios cu ea altă corporațiune literară română, cu mult mai înaltă, care dispune de alți oameni și de alte mijloace, singura competentă și în stare a face asemenea lucrare. Cipariu în excelenta sa dizertațiune despre însemnătatea studiilor filologice pentru cultivarea limbei române și pentru stabilirea ortografiei de asemenea constată necesitatea adunării materialului pentru un dicționar român, spre care scop propune formarea din partea „Asociațiunei“ a unei biblioteci de cărți vechi românești, tipărite și manuscrise, din timpurile cele mai vechi până cătră anul 1700.

La rândul său Barițiu, vorbind „despre artele frumoase cu alipirea lor la cerințele poporului românesc“, amintește despre înființarea unei catedre de estetică; iar cavalerul Ioan Pușcariu, pe atunci administratorul comitatului Cetăți de baltă, singurul dintre conferențiarilor adunării din anul 1862 care se mai află n viață, arătând însemnătatea documentelor istorice pentru cunoașterea trecutului poporului, îndeamnă pe membrii „Asociațiunei“ să-i dea mână de ajutor pentru întocmirea unui „album“ al familiilor nobile de naționalitate română din Monarchie, pe seama căruia și copiasse și studiasse mai bine de o sută de diplome nobiliare.

Mai bine se pot vedea însă speranțele ce se puneau în activitatea viitoare a „Asociațiunii“ de viuroasa generațiune de acum 44 ani, din cuvântul de

deschidere al președintelui adunării, despre care e vorba. „Tare cred“, zice marele Șaguna cătră sfârșitul cuvântărilor sale, „că sub scutul unor asemenea convințeri corecte și principii sănătoase, precum am amintit mai sus“, — era vorba de însemnătatea limbei, a graiului, pentru conservarea și înaintarea unui popor, — „va spori de sigur literatura și cultura poporului român peste toată așteptarea, și Asociațiunea va vedea ostenețele sale coronate cu succesul dorit, pentrucă nu vor trece multe zile de ani și vom vedea literatura limbei noastre la asemenea grad de cultură cu ale celorlalte limbi culte; școalele și institutele literare, ca unicele mijloace de cultura națiunei, le vom vedea și la noi în stare înfloritoare; vom vedea satele și orașele române regulate și înaintate; nu vor trece multe zeci de ani și vom vedea acolo grădini și holde frumoase cultivate, bogate de pomi fructiferi, unde până eri alaltăeri erau numai pălămide și alte ierburi sălbatică; nu vor trece multe zeci de ani, și ne vom bucura văzând economia rațională la plugarii noștri, înflorirea artelor și a tot felul de măiestrii la Românii noștri... „Pe scurt, nu vor trece multe zeci de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentrucă națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională“.

Cred, că acum, când se apropie o jumătate de veac, de când s'au rostit aceste inimoase cuvinte în locul în care ne aflăm, este timpul să ne întrebăm: oare implinitu-s'au măcar în parte așteptările bărbaților mari, ce au stat la leagănul „Asociațiunei“ noastre? Corespuns-a ea măcar cât de cât menirii sale mărețe și urmat-a calea, pe care au îndreptat-o urzitorii ei? — Răspunsul la aceste întrebări, dacă va fi făcut cu destulă obiectivitate și cu oarecare cunoștință de cauză, ne va înlesni cred, a înțelege rostul lucrărilor și tendințelor de acum ale însoțirii noastre și totodată ne va lumina în privința problemelor, ce ar trebui urmărite din partea noastră în viitor.

Cu căutarea acestui răspuns, — întru cât se poate face aceasta în câteva minute, — să-mi dați voie a mă ocupa în restul vorbirei mele.

Scopul „Asociațiunii“ noastre, după cum arată numele ei, este cultivarea literaturii naționale și propagarea culturii în sinul poporului nostru. Deși conceptele literatură și cultură sunt deosebite unul de altul, totuși ele sunt de aproape înrudite. Cultura este un concept mai general și cuprinde tot ce a produs omul prin silințele sale, fie pe terenul intelectual sau moral, fie pe cel material, pe când sub literatură înțelegem numai produsele minții, exprimate în graiu viu sau în scris și cu deosebire pe acela, care au și o formă frumoasă.

Dar literatura este totodată un eflux al culturii; fără un grad oare-care de cultură ea nici nu se poate închipui. De altă parte însă ea este și un propagator însemnat al culturii; popoarele cu o literatură bogată națională de obicei au și cultură însemnată. Cu un cuvânt: ele se influențează una pe alta și de regulă merg mână în mână, afară de cazul, când la un popor sunt deosebiri prea mari sociale.

Să ne întrebăm acum: Făcut-am noi Românii din această țară vre-un progres în literatură în timpul de 45 ani, de când s'a înființat „Asociațiunea“, în numele căreia ne-am adunat astăzi aici, și îndeosebi, ce rol a avut însoțirea noastră la mișcarea literară din acest restimp?

Dacă asemănăm mulțimea publicațiunilor noastre de astăzi, precum și limba folosită în cele mai multe

din ele, cu numărul și graiul celor de acum 50 de ani, în adevăr putem vorbi de un progres literar. De asemenea trebuie să constatăm cu bucurie, că, cu deosebire în timpul din urmă, pe terenul literaturii frumoase încă s'au produs și se produc lucrări din ce în ce mai de valoare. Nu stăm însă tot astfel în ceea ce privește literatura științifică. În această privință cred, că pot susține fără a fi desmișcat, că puține din lucrările apărute în deceniile din urmă, — afară doară de câteva de tot recente — se pot asemăna cu serioasele cercetări filologice ale lui Ciparu și chiar cu studiile istorice ale lui Barițiu.

Dar în genere finiturile noastre, ale celor de dincoace de munți, nu mai au astăzi în literatura românească rolul conducător, ce l-au avut pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea și la începutul celui trecut, — și aceasta din motive ușoare de înțeles. Literatura este o plantă plâpândă, care nu poate prospera decât într'un pământ prielnic și sub un soare dulce, care să-i dea cu drag lumina și căldura de lipsă. Altfel ea se ofilește, sau își îndreaptă rădăcinile spre altă parte.

Și din nenorocire literatura noastră nu s'a prea putut bucura în ultima jumătate de veac a ceea ce noi de asemenea condițiuni, și astfel a început a se desvoltă în mod natural în altă parte, și este bine, că a avut unde se desvoltă.

Ce e drept, talente literare s'au ivit și în timpul acesta, căci talentul nu se poate înăbuși, — dovadă Slavici, Coșbuc, Iosif; dar precum cunoscut este, toți aceștia și alții ca și dâșii, deși nu din vina lor, nu și-au putut dovedi destoinicia lor aicea acasă.

Și mai nefavorabile însă au fost și sunt împrejurările pentru desvoltarea literaturii noastre științifice. Știința modernă cu multele ei ramuri, are o mulțime de trebuințe. Ea are lipsă de biblioteci și de arhive bogate, de laboratoare și de colecțiuni, și mai presus de toate, de institute înalte de învățământ, — tot condițiuni, care nouă Românii din această țară ne lipsesc cu desăvârșire. De aceea este și ușor de înțeles, că oamenii de știință, înțeleg cu deosebire pe aceia, cari s'ar ocupa cu știința în senz național, și anume mai ca seamă cu cercetările istorice și lingvistice, — sunt la noi adevărați corbi albi, și cele mai multe din lucrările lor, cu puține excepțiuni, poartă timbrul diletantismului.

Cu un cuvânt: literatura noastră, a Românilor de dincoace de munți, a făcut în deceniile din urmă oare-care progrese, dar nici pe departe astfel, precum ar fi putut face, dacă s'ar fi bucurat de condițiuni de desvoltare mai favorabile.

Dar chiar și față cu puținul acesta, ce s'a putut face, „Asociațiunea“ noastră a avut un rol de tot modest. Aproape întreaga ei activitate literară în timpul de 25 ani de când există, s'a mărginit la publicarea foaiei „Transilvania“, care, sub conducerea lui G. Barițiu, cuprindea adeseori documente istorice de oare-care însemnătate, la premiarea tractatului „Flora phanerogramă din districtul Năsăudului“ de răposatul Florian Porcius, la scoaterea la iveală a „Datelor istorice privitoare la familie nobile române“ de cav. I. Pușcariu, a unei colecțiuni de povești populare de răposatul I. Pop Reteganul și acum de curând a unei bune culegeri de balade populare din Bănat, publicată în „Biblioteca populară“. Afară de aceea sub ocrotirea „Asociațiunei“ deși fără nici o jefă materială, din partea ei, s'a publicat în anii trecuți „Enciclopedia română“, care, cu toate că e o lucrare de popularizare, totuși cuprinde mulți articoli de valoare literară științifică.

Cam puțin pentru timpul de 45 ani! va fi aplicat a observă cineva! dar observarea aceasta o va pre-

face în obiecțiune numai acela, care nu-și dă seamă de modul de organizare și de mijloacele materiale, de care dispune însoțirea noastră.

„Asociațiunea“ nu este o Academie, o societate de oameni învățați, ci numai o însoțire de oameni doritori de învățatură.

Membrii ei poate fi oricare Român cu tragere de inimă pentru înaintarea poporului său, care plătește o anumită cotizațiune anuală; iar comitetul ei este o corporațiune curat administrativă, compusă din oameni cu diferite ocupațiuni, cari jertfesc în dar, aproape toți, munca și timpul, ce le prisosește, pentru chivernisirea conștientoasă a denarului obțesesc și pentru buna întrebuințare a lui. De altă parte „Asociațiunea“ noastră a dispus și dispune încă și astăzi de prea puține mijloace materiale, ca să poată duce la îndeplinire lucrări de știință așa grele și costisitoare, ca cele luate în vedere în adunarea generală din anul 1862. Și cu toate secțiunile literare-științifice, ce s'au înființat în timpul din urmă, părerea mea este, deși aș voi bucuos să fiu proroc muncinos, — că „Asociațiunea“ noastră nu va putea rezo-vă nici de aici înainte, într'un viitor ce se poate prevedea, probleme așa grele științifice, ci va rămâne aceea, ce a fost și până acum, anume: O societate pentru lăfșirea luminei în straturile cele mari ale poporului, o însoțire pentru popularizarea științei și pentru creșterea sentimentelor bune; cu alte cuvinte: ea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința.

Să vedem acum, cum ce și-a îndeplinit „Asociațiunea“ chemarea sa în această privință? Ce a făcut ea în timpul de 45 ani, de când viază, pentru cultura poporului nostru?

Deși problema aceasta a doua, și-o alesese „Asociațiunea“, era mai ușoară de înțeles și de urmărit, totuși conducătorii societății noastre întimpinară la deslegarea ei greutatea destul de însemnate. Anume trebuințele poporului nostru, scăpat abia de două decenii din lanțurile iobăgiei, erau legion, iar mijloacele de care dispunea noua însoțire culturală, erau de tot măsurate.

Ce era de făcut mai întâi și mai întâi?

Să se înființeze școli pentru luminarea nemijlocită a poporului, sau să se trimită tineri silitori la școlile din străinătate, ca întorcându-se acasă înzestrați cu cunoștințe, să se facă tot atâta apostoli ai poporului lor? Să se dea toată atențiunea țărânilor noastre, care forma atunci ca și acum temelii poporului nostru, sau să se încerce crearea unei clase mijlocii de meseriași și neguțători, de care înainte de aceasta cu 40 până 50 de ani eram și mai lipsiți decât astăzi? Să se adune pe seama poporului cărțile, care erau tipărite de mai înainte, sau să se încerce a se scrie și a se tipări o samă de cărțile nouă, mai potrivite împrejurărilor, decât cele de până acum? — Și toate acestea aveau să fie făcute nu din prisos, ci din sărăcie, căci d. e. în anul 1875 întregă averea „Asociațiunei“ încă nu ajunsese la suma de 80.000 fl.

Conducătorii „Asociațiunei“ noastre au încercat toate aceste căi și cele mai multe din încercările lor n'au mai rămas fără de rezultat. La început ei au jertfit sume însemnate — aproape toate mijloacele de care dispuneau — pentru ajutorarea tinerilor lipsiți, cari studiau la școlile medii și superioare, și din care sperau să facă cu timpul luminători și povățuitori ai poporului. Mai târziu, după ce prin dragostea de neam și prin spiritul de jertfire al mai multor Mecenați ai poporului nostru, se făcură mai multe fundațiuni pe seama tineretului dela școli, fruntașii „Asociațiunei“ noastre își îndreaptă privirile lor asupra clasei mijlocii, dând ajutoare ucenicilor dela meserii și elevilor dela

școalele de negoț. După aceea pornind dela convingerea corectă, că numai prin mame bune se poate forma un popor destoinic de viață, înființară cu mari jertfe școala de fete, despre care am vorbit mai înainte.

În același timp ei încercară a se pune în legătură nemijlocită cu masele cele mari ale poporului, ceea ce și isbutiseră cu timpul prin mijlocirea despărțămintelor și a agendelor comunale și a-l îndemna pe omul din popor cu sfatul și cu pilda a-și cultiva mai bine țărâna sa, a-și îngriji mai bine vitele, a-și păstra portul și obiceiurile cele bune și a-și îngriji sănătatea. Afară de expozițiunea din Brașov din an. 1862, conducătorii „Asociațiunei“ mai întocmiră pe cea din anul trecut din Sibiu, prin care s'a inaugurat Muzeul istoric și etnografic și prin aceasta îndemnară pe fruntașii din multe părți, să întocmească și ei cu privilegiul adunărilor despărțămintelor expozițiuni mai mici comunale și chiar și regionale.

Cu deosebire de vre-o 7—8 ani de zile încoace se observă în sinul societății noastre o mișcare îmbucurătoare în lucrarea pentru luminarea și îndrumarea spre cele bune a straturilor celor mari ale poporului. Despărțămintele „Asociațiunei“ nu mai sunt niște cadre fără ostași, niște simple birouri pentru încasarea taxelor dela membri, ci cele mai multe din ele se întrec unele cu altele în înființarea de biblioteci populare și în ținerea prelegerilor pentru popor, fiecare din ele caută să atragă masele pentru cauza cea mare a culturii naționale și să deștepte în ele dragostea pentru cartea românească. Și dacă astăzi în multe locuri poți vedea Dumineca și serbătoarea țărani de ai noștri strănși la un loc și ascultând cu băgare de seamă pe unul dintre ei, care cetește din vre-o gazetă sau din vre-o carte populară, sau de-i vei afla întruniți în biserică sau în școală, ca să asculte la cuvintele îndemnătoare spre bine sau la povețele practice ale preotului și învățătorului, și dând cârciuma cu totul uitării — o parte din merit o are „Asociațiunea“ noastră. Numele de „Asociațiune“ nu mai este astăzi o vorbă fără înțeles înaintea omului nostru din popor, ci „Asociațiunea“ este privită în cele mai multe părți ca o mamă bună, care caută să atragă la sinul său iubitor pe toți fii săi și la care cu toții privesc cu încredere și iubire.

Succesul acesta obținut printr'o lucrare statornică numai de câțiva ani de zile să ne servească ca îndrumare pentru viitor. Să ne apropiem cât mai mult de omul din popor, să căutăm a-i cunoaște firea și aplecările, să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i ușurăm năcazurile și să-l îmbărbătăm. Să-l legăm de noi cu lanțul puternic al culturii naționale și astfel să facem din întreg poporul nostru o cetate tare, care să fie în stare a rezista la ori și ce atac. Lucrând astfel cu stăruință sub stindarul „Asociațiunei“, care poartă deviza: literatura și cultura poporului român, ne facem numai o datorie către noi înșine și dăm dovadă, că suntem un popor conștient de sine și vrednic de viață.

Având deplină nădejde, că vom și lucra astfel fiecare pentru sine și toți împreună și așa vom implini așteptările înaintașilor noștri, cari au întemeiat „Asociațiunea“ cu speranțe așa de mari, declar adunarea generală de deschisă.*

*) Am publicat la loc de frunte acest prețios discurs foarte important pentru cunoașterea și aprecierea rolului și importanței culturale a „Asociațiunei“, — atât de bine expuse de d-l profesor A. Bârsan și promitem a reveni asupra lui.

Recenziunea

manuscrisului: »Elemente de Geografie și Constituție« pentru școalele primare de R. Vuia învățător 100 pag.

Luând la cenzurare manuscrisul din titlu, la prima vedere mi s'a părut, că va fi un manual slab, dar m'am convins în urmă, că e unul dintre manualele mai bune. E tratată bine partea Ungariei, apoi cele cinci continente și în fine noțiuni din geografie matematică și fizică. Chiar la finea manualului, după ce Ungaria e cunoscută elevului, e tratată constituția țării și încă binisor. Ce e adevăr, sunt câteva erori mai mici, pe care le-am corectat eu în manuscris, pentru cari cred, că dl autor nu se va supăra. În urma celor de sus, ne mai având ce spune, părerea mea e că manuscrisul din chestiune corespunde intru toate școalelor noastre primare. Arad, la 11/24 Iulie 1906. Nicolae Mihulin profesor de geografie la inst. ped. din Arad.

Ad. Nr 4036/1906.

Consemnarea

manualelor recomandate pentru întrebuintare în școalele populare confesionale din dieceza Aradului pentru anul școlar 1906/7.

1. Istorioare morale de Dr. P. Barbu ediț. III-a	30 fil.
2. Istorioare biblice „ „ V-a	30 „
3. Istorioare bisericesti „ „ III-a	30 „
4. Catehizm „ „ V-a	40 „
5. Abc-dar carte de cetire de I. Moldovan consoții ediția V-a	40 „
6. Abc-dar după metoda sunetelor vii de I. Vuia ediția I-a	40 „
7. Instrucțiune referitoare la abc-darul după metoda sunetelor vii ediția I-a	80 „
8. Carte de cetire pentru clasa a doua de I. Vuia ediția I-a	36 „
9. A doua carte de cetire pentru clasa a doua de I. Groșorean ediția III-a	40 „
10. Carte de cetire pentru clasa 3—4 de I. Vuia ediția I-a	50 „
11. A treia carte de cetire de N. Ștef consoții ediția I-a	60 „
12. A patra carte de cetire de I. Groșorean și consoții ediția I-a	50 „
13. Carte de cetire pentru clasa 5—6 de I. Vuia ediția I-a	60 „
14. Carte de învățatură pentru școalele de repetiție de I. Vuia ediția I-a	1.50 „
15. Gramatica română de I. Groșorean ediția I-a	40 „
16. Gramatica română pentru clasa 3, 4, 5 și 6 de I. Vuia ediția I-a	60 „
17. Curs practic de istoria literaturii române de Iosif Stanca ediția I-a	40 „
18. Exerciții intuitive române-maghiare de I. Vancu ediția I-a	50 fil.
19. Curs practic de limba maghiară de I. Vuia ediția I-a	60 „
20. Limba maghiară de Groșorean și Moldovan partea I ediția I-a	50 „

21. Limba magiara de Grofșorean și Moldovan partea II ediția I-a	50 "
22. Curs practic de Aritmetică pentru clasele 2, 3 și 4, ale școlii primare de Iuliu Vuia ediția I-a	60 "
23. Curs practic de Aritmetică și Geometrie pentru clasele 5 și 6 ale școlii primare de I. Vuia ediția I-a	36 "
24. Geografia comitatului Arad de D. Medrea ediția I-a	70 "
25. Elementele din geografie și constituție pentru clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare de R. Vuia	60 "
26. Geografia Ungariei de Iosif Stanca ediția I-a	30 "
27. Istoria Ungariei de Iuliu Vuia ediția I-a	40 "
28. Istoria naturală " " " "	60 "
29. Economia rațională " " " I-a	56 "
30. Fizica de I. Dariu Brașov	60 "
31. Din liturgica bisericeii gr. or. rom.	60 "
32. Din istoria biblică pentru școlile populare	20 "
33. Tabele de cetire după metoda sunetelor vii garnitura cu 5. cor. — plus 72 fil. porto poștal. <i>Se capătă nu- mai la autorul Iuliu Vuia învățător Nagy Komlos (Torontál megye).</i>	

Lista acestor manuale e obligatoare în felul că dintre manualele recomandate de aci pentru aceeași clasă, învățătorul are să și-l aleagă pe acel ce l-a aflat de cel mai potrivit elevilor săi.

Se interzice totodată întrebuițarea de manuale diferite, ori dela diferiți autori, din unul și același obiect în aceeași clasă.

Toate manualele înșirate mai sus se află la *Administrațiunea Tipografiei noastre diecezane, de unde pot fi procurate.*

Arad, la 1/14 August 1906.

In absența și din incredințarea
P. S. S. Dlui Episcop:

George Popovici
referent consistorial.

Aviz învățătorilor.

Se atrage pe aceasta cale atențiunea învățătorilor noștri, că având a-și vidima prin superioritatea diecezană actele de dotațiune învățătorească, pe aceste au să le trimită pe viitoriu, Venerabilului Consistoriu, în câte două exemplare; unul pentru reflectant, altul pentru arhivarul consistorial. Altmintea se ivesc greutăți în administrarea actelor și întârziare pentru interesul învățătorilor.

CRONICA.

Societatea de lectură a tinerimei dela institutul teologic-pedagogic s'a constituit în 2/15 Septembrie 1906 sub condurea P. C. Sale D-lui Roman R. Ciorogariu director, în modul urmatător:

Prezident: George M. Teaha cl. a. III. Secretar: Petru Fleșieriu cl. a. II. Cassar: Simeon Stana cl. a. I. Biblioterar: Dimitrie Lupea cl. a. II. Notar: Traian Magier ped. c. IV. Controlor: George Popoviciu ped. c. IV. Arhivar: Adrian V. Lazar ped. c. III. Comisia literară: Prezident: Ignatie Porge cl. III. Patrichie Ţucra cl. a. II. Augustin Pelle cl. a. I. Grigorie Poenar ped. c. IV. Ioan Florea ped. c. III. Comisia muzicală: Aurel Doboș cl. a. III. Coriolan Monța cl. a. II. Ioan Popa cl. a. I. George Popa ped. c. IV. Ioan Ursan ped. c.

III. Comisia revizoară: Nicolae Codrean cl. II. George Ciunga cl. a. I. Ignatie Raica ped. c. III.

Congresul interconfesional al învățătorilor români. În ziarele românești se lansează apeluri pentru ținerea unui congres interconfesional a învățătorilor români, care ar avea să se țină în Blaj.

Noi credem, că învățătorimea noastră deja și-a aflat cadrele sale de desvoltare în domeniul constituțiunei noastre bisericești și e pe cea mai bună cale spre realizarea dorințelor sale juste. Ieșirea ei din aceste cadre ne pare identică cu aruncarea pe valorile apelor străine cu necunoscutele lor adâncimi.

Consistorul din Arad încercase pe la anul 1901 să stabilească o intensă controlă cu consistoarele gr. cat. și anume pentru susținerea comună a școlilor confesionale românești în comunele locuite de ambele confesiuni, și Oradea-mare a respins: faceți-vă catolici, căci cu sihismatici nu se poate face cauză comună.

E evidentă colizia dintru pornirea învățătorilor gr. catolici pentru congres și între suprema lor autoritate, consistoarele; iar de alta parte imposibilitatea participării învățătorilor noștri confesionali, cari stau în fața condițiunei de catolizare a Reverendisimului prelat papal Lauran.

Convenire colegială. Se aduce pe această cale la cunoștința colegilor absolvenți de teologie din anul 1896 la institutul teologic din Arad, că convenirea noastră colegială nu va putea avea loc la terminul proiectat pe luna Octomvrie a. c., deoarece datorință indiscutabilă mă va reclama, oficios, pe atunci în altă parte. Rog deci pe doriții colegi ca, luând-o aceasta la cunoștință, să mă avizeze în timpul cel mai scurt fiecare din ceice au primit acest aviz, pentru a putea încunoștință separat și de vreme pe colegii, cari eventual ar pierde din vedere această amânare. Arad, 12/25 Septembrie 1906. Dr. George Ciuhandu, referent școlar.

Flammarion în București. Celebrul astronom Camille Flammarion a sosit Joi după prânz în București. La scoborirea din tren D. C. Disescu a urat bunăvenirea d-lui Camille Flammarion, care a răspuns prin câteva cuvinte amabile, arătând că se simte foarte fericit călcând pe pământul României. D-l Camille Flammarion a venit la București însoțit de d-na și de d-l Pinson, un important membru al societății astronomice din Franța, și de d-ra Renaudat, care e trimisă la București de mai multe ziare americane, în calitate de corespondență.

Căsătorie civilă respinsă. Din Spania se vestește, că regele Alfons nu vrea să sancționeze legea pentru căsătoria civilă, votată din partea corpurilor legiuitoare.

Congresul universal de pace s'a deschis Duminecă în Milan. Președintele Roosevelt a adresat o telegramă cu următorul cuprins: „Interpretând aspirațiunile poporului american, ca marea cauză a păcei între națiuni să poată prevala și împărțând dorința și deplina incredere a cetățenilor mei ca lucrările acestei conferințe pentru pace să însemneze un nou progres cătră realizarea scopurilor apostolilor păcei universale, felicit conferința și îi trimit urările mele cele mai cordiale.“ Ce ironie! În fiecare un congres de pace, și nu încetează revoluțiile și războaiele.

Tipografie nouă. Ziarele anunță constituirea unei noi tipografii românești în *Caransebeș*, întrunind în comunitate de interese(!) pe următorii domni, drept membri fondatori:

Iuliu Novac *advocat, dir. executiv al cassei* de păstrare „Nera” în Bozoviciu; Dr. Nicolae Ionescu *advocat și director executiv* al cassei de păstrare „Sebeșana” în Caransebeș; Iosif Câmpian(?) *preot gr. or.* și proprietar în Prigor și Mehadie; Dr. Elie Dăian *protopop gr. cat.(?) în Cluj*; Vasilie Domșa *protoprezviter gr. or.(!)* și proprietar în Orăștie; *David Voniga* preot gr. or. în Gyrok, red.(?) „Controlei”. — S.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă de durere anunță trecerea din viață a iubitului soț și tată, a dlui *Dimitrie Marcu*, paroh gr. or. român în Birchiș, fost inspector de școală, asesor consistorial și asesor la scaunul protopopesc, întâmplată în 7/20 Septembrie 1906 în etate de 68 ani și în anul al 47 al căsătoriei sale, după prevederea cu s. cuminecătură. În mormântarea a fost în 10/23 Septembrie la orele 10 a. m. în Birchiș. Fie-i țerina ușoară și memoria binecuvântată! Văduva *Dimitrie Marcu* născută *Cociuba* ca soție. Dr. *Romulus Marcu* medic în Cluj ca fiu.

Nouă carieră pentru femei. În Timișoara s'a deschis un institut pentru femei, cari se califică întru creșterea și îngrijirea copiilor. Cursul ține șase luni, iar femeile primesc o diplomă cu care pot fi aplicate în institute ori case private.

Cronică bibliografică.

Transilvania și Analele Asociațiunii XXXVII. 4: Convocare la adunarea generală. — Raportul comitetului central. — Consemnări, Procese Verbale Rapoarte, etc.

Sămănătorul V. 36. N, Iorga „Povestea Neamului” la Expoziție. — O. Carp. Muncitorul (poezie). — Cugetări. — G. Vilsan, Prin singurătăți. — I. U. Soric, Chemare. — Boteni, Hann din zăvoi. — C. S. Hasnas, Sonet. — Ciocărlan: Portul național. — St. Braborescu, Strigătul Oceanului (sonet). — Iorga: Cronică.

Viața Literară I. 36. Puterea cântecului, Gh. Dumbravă. — Cântec, C. Pavelescu. — Prada, V. Pop. — Pământ, Aliace Călugăru. — Povestea scoicilor, Fl. Cristescu. — Microcosm, C. Ardelean. — Dări de seamă, Dumitrescu. — Guerila d-lui Iorga, de E. Lovinescu. — Glas de peste groapă, M. Cunțan. — Un tip, Lia Hirsu. — Scara zilei de sărbători, B. Constantinescu. — De-ale iubirei, P. Gheorghiu. — Amurg, V. Eftimiu. — Poveste, El. Sevastos. — Informațiuni, Bibliografie.

Albina. IX. 49. G. Coșbuc, Obiceiuri ciudate ale popoarelor. — C. Alimăneșteanu, Industria petrolului în România. — Radu, Serbări de frație națională. — Toma Dicescu, Povestea Basamacului. — Moș Neagu, Bucovina. — M. Teliman, A fost odată... Vorbe înțelepte. — Ier. Popescu, Dragostea de animale. — Popescu-Ricman, Cucul și Domnișorul. — St. Hepites, Starea agricolă a României la finele lui August.

Concurs.

Cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă se escrie concurs pentru următoarele parohii vacante din protoprezviteratul Vașcăului.

1. **Drăgănești-Belegeni**, emolumentele constau din pământ parohial cu un venit de 121 cor.

50 fil., ștote 64 cor., bir 60 cor., întregirea dela stat 572 cor 70 fil., cvartir și grădină.

2. **Petroasă**, bani gata 100 cor., ștote 90 cor. 20 fil., întregire dela stat 695 cor., de cvartir se va îngriji alesul.

3. **Merag**, în bani 80 cor., ștote 42 cor., și întregirea dela stat 680 cor., de cvartir se va îngriji cel ales, fiind și învățător va avea cvartir în școală.

4. **Dumbrăvani-Broaște**, pământ cu venit de 42 cor., bir în preț de 52 cor. 08 fil., ștotele 47 cor., și întregirea dela stat 753 cor. 12 fil. Încât cel ales va avea calificatiunea de lipsă va putea fi și învățător și astfel va avea cvartir în școală.

5. **Ferice**, pământ cu venit de 60 cor., bir în preț de 175 cor., ștote 154 cor. 24 fil., întregirea dela stat 410 cor. 76 fil. Cel ales se va îngriji de cvartir.

Întregirea dotațiilor din vistieria statului sunt calculate pentru preoții fără opt clase. Ceice doresc a reflectă la vre-una din aceste parohii sunt poftiți a-și înaintă recursese, ajustate conform Regulamentului, până la 17/30 Octomvrie a. c. subsemnatului în Segyest p. u. Rieny c. Bihor, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare a ze prezentă la s. biserică din acea parohie, unde voese a recurge spre a-și arată dexteritatea în oratorie și rituale.

Pentru comitetele parohiale: *Moise Popovici* adm. prez. —□— 1—3

În urma rescriptului consistorial de sub Nr. 5409/906 se escrie concurs pentru ocuparea postului de învățătoare la școala de fete din **Nădlac**, cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Beneficiul împreunat cu acest post este: 1. Salar anual în bani gata 700 cor. 2. 4 stângini de lemne tari, sau 6 stângini lemne moi, din care are a se încalzi și sala de învățământ. 3. Scripturistică în natură 4. Spesele de conferințe 4 cor., de zi și spese de călătorie pe tren clasa a III-a. 5. Locuință și grădină.

Dela recurente se cere, ca să fie calificate cu notă de cel puțin bun. Atestat de botez și eventual atestat de serviciu.

Aleasa are a se ocupa în școală, afară de obiectele prescise indeosebi cu economia casnică și lucrul de mână, și va fi deobligată a ține regulat școala de repetiție, fără de alta remunerațiune, va primi însă un stângin de lemne pentru încălzirea salei de învățământ.

Drept la cvincvenal va avea numai după durata timpului de 5 ani de serviciu pestat la postul din Nădlac.

Recursese ajustate conform legi și Regulamentului școlar, au de a se înaintă în timpul prescrist la Rev. Domn Vasilie Beleş pprezviter tractual în Arad, adresate fiind comitetului parohial din Nădlac, având recurentele datorința de a se prezentă cel puțin odată la s. biserică din Nădlac, pentru a-și arată dexteritatea în cant.

Din ședința comitetului parohial ținută în Nădlac la 12/25 Septembrie 1906.

Nicolae Chicin,
preot, preș. com. par.

Teodor Blăgău,
cont. not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Vasilie Beleş* prezv. ins. școl.

—□—

1—3

În senzul concluzului Venerabilului Consistor orădan de sub Nr 1061/112. B. pentru îndeplinirea parohiilor vacante din pprezviteratul Beliu se publică concurs.

1. *Mocirla*, emolumentele constau din 6 jughere pământ arător cu 1/8 competență de pășunat, dela

150 căși câte 1 bradie cucuruz ca bir. stolele îndatinate, întregirea dotațiunei dela stat 768 cor. 44 fil. Alegerea se va celebra în 24 Octomvrie v. a. c.

2. *Coroi*, dotațiunea constă din pământ de 9 cubule, competență de păsc. dela 70 căși ca bir câte 1 bradie grâu, ștolele îndatinate; întregirea beneficiului dela stat 775 cor. 90 fil. Terminul alegerii e fixat pe ziua de 26 Octomvrie v. a. c.

3. *Cumănești*, beneficiul e: 16 jugere pământ cu competența de păsc. stolele îndatinate și întregire din visteria statului 690 cor. 16 fil. Alegerea va fi în 25 Octomvrie v. a. c.

4. *Mărăuș cu filia Secaci*, emolumentele: pământ de 8 jugere, bir dela 110 case câte 1 bradie cucuruz, stolele uzuatate; întregirea dotației dela stat 665 cor. Alegerea va fi în 26 Oct. v.

5. *Bochia cu filia Benesti*, emolumentele: bir dela 90 căși câte 1 vică cucuruz, stolele de rând, întregirea dela stat a beneficiului 779 cor. 60 fil. Alegerea va fi în 25 Octomvrie v. a. c.

6. *B. Sânmiclăuș* beneficiul pământ de 3 cubule, birul dela 70 căși câte o vică cucuruz ștolele îndatinate, casă parohială, întregirea dotațiunei din tesauriatul statului 722 cor. 72 fil. Alegerea se va efectui în 29 Octomvrie v. a. c.

7. *Sic M.* pământ de 15 jughere stolele și întregirea dotației dela stat 745 cor. 34 fil. Alegerea se va ținea în 22 Oct. v. a. c.

Întregirea dotațiilor din visteria statului sunt socotite pentru preoții cu pregătiri sub VIII clase. De locuință afară de Sânmiclăuș se vor îngriji alegânzii preoți, cari conform prescrișelor regul. pentru parohii au a-și înaintă suplicele adresate comitetelor parohiale la subscrisul în F. Györös p. u. Tenke, având a se prezentă la sf. biserică pentru a celebra și spre a se face cunoșuți credincioșilor.

F Giriș la 31 August v. 1906.

Cu știrea comitetelor parohiale *Petru Serb* protopop.

—□—

2—3

Devenind vacantă stațiunea învățătoarească din **Cermei**, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele sunt: 1., în bani gata 600 cor. 2., pentru lemne 120 cor. din care se va încălzi și sala de învățământ 3., pentru conferință 20 cor. 4., pentru scripturistică 10 cor. 5., cortel cu 3 chilii, culină, cămară supraedificate și grădină; 6., venitul stolar dela peste două mii de suflete circa 100 cor. 7., pentru curatorat și încălzitul salei de învățământ se va îngriji epitropia parohială. 8. Dacă fiitorul învățător va înființa cor bisericesc pe 4 voci, ca remunerație pentru aceasta va mai beneficia încă una chilie în edificiul școlar și 3 jug. pământ estravilan. Răscumpărarea acestora de sub nrul 8 face minimum de 150 cor. Cvinvenalul se va socoti numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt în aceasta comună. Alesul fără altă remunerațiune va avea să provadă și cantoratul. Comitetul parohial își rezervă dreptul de a recomanda pe alesul spre întărire definitivă numai după un an de școală.

Recursele ajustate cu documentele originale despre evaluatiunea prescrișă sunt a se înaintă com. par. din Cermei pe calea Prea On. oficiu pprezvitral din Ienopolea în Șiria (Vilăgos). Reflectanții, vor avea

să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința com. par. ținută în Cermei la 20 Aug. 1906.

Dimitrie Popovici
preș. com. par.

Florea Șiandor
not. com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța* adm. pprezvitral
insp. școl. 2—3

Să escrie concurs pentru a doua oară pentru stațiunea învățătoarească **Câmp-Colești**, din pprezvitralul Vașcoului cu termin de alegere pe **16/28 Oct.** a. c.

Salarul e 600 cor. în bani, cvartir și grădină iar cvinvenalele se vor acoperi dela stat. Doritorii de a ocupa aceasta stațiune sunt avizați a-și trimitte recursurile lor ajustate conform §-lui 60 din regulamentul pentru organizarea învățământului și adresate comitetului parohial din Câmp-Colești M. O. D. Moise Popovici adm. protop. în Segyest p. u. Rieny com. Bihor, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare a se prezentă la sf. biserică spre a-și arată desteritatea în cantări și tipic.

Recursele sunt a se înaintă până la 4/17 Oct.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 3/16 Septemvrie 1906.

Teodor Teaha
președinte.

Valer Moga
notar adhoc.

În conțelere cu: *Moise Popovici* adm. protoprezvitral
insp. școl. 2—3

Pentru stațiunea învățătoarească **Ghigșieni**, se escrie concurs cu termin pe **8 Oct.** v. a. c. pe lângă următorul salar: Dela Ghigșieni: în bani 240 cor.; 10 cubule de bucate à 16 cor.; 6 stângeni de lemne à 16 cor. 96 cor.; venit cantoral 40 cor.; dela Căcăceni în bani 100 cor.; iar pentru conferință 20 cor.

Doritorii de a ocupa aceasta stațiune sunt poftiți a-și trimitte recursurile lor adresate comitetului parohial din Ghigșieni M. O. D. adm. protopopesc Moise Popovici în Segyest p. u. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare a se prezentă la sf. biserică.

NB. Din lemnele însemnate mai sus se va încălzi și școala, iar cvinvenalele se vor acoperi dela stat.

Dat din ședința comitetului parohial ținută la 9 Septemvrie n. 1906

Traian Cucu
preot preș.

Traian Popa
notar.

În conțelegere cu: *Moise Popovici* adm. protopopesc
insp. școlar.

Se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala gr. or. rom. din **Iteu** protoprezvitralul Orăzii-mari, cu termin de alegere pe **3/16 Oct.** 1906.

Emolumentele sunt: 1. În bani 70 cor. 2. Bucate 50 măsurii 100 cor. 3. Pământ arător 14 jughere 40 cor. 4. Un intravilan 8 cor. 5. Lemne 3 st. 36 cor. 6. Zile de lucru cu plugul 8, iar cu mâna 14, 24 cor. 40 fil. 7. Venite cantorale 14 cor. precum și cortel cu grădină. Venitele computabile sunt 292 cor. 40 fil.

Recursele ajustate conform prescrișelor Statutului Organic și a §-ului 6 din art. de lege XVIII din 1879, adresate comitetului parohial din Iteu și provăzute cu declarațiune că pe baza serviciului neîntrerupt ca învățător de când își formează pretenziunea la cvinvenal să se trimită subscrisului în Oradea-mare până la 1/14 Octomvre a. c. având recurenții în vre-o Duminecă ori sârbătoare a se prezentă în sf. biserică de acolo spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Se notează că cei ce vor avea cvalificațiune proțească, vor fi preferiți, având a fi aplicați și de administratori parohiali.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* m. p. protoprezviter.

Pentru îndeplinirea postului de învățătoare profesională gr. or. din comuna **Pesac** tractul Nagy-Komlos în urmarea ordinului Ven. Consistor cu dtt 12/25 August 1906 Nr. 4971, prin aceasta se eserie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“ în care restimp recurentele își vor așterne recursela lor provăzute cu toate documentele prescise în „Regulamentul școlar“ comitetului parohial, la Prea On. oficiu protoprezviteral din Nagy-Komlos.

Emolumentele stipulate cu acest post sunt: 1. În bani gata 600 cor. 2. Cvinevenalele numai după un serviciu neintrerupt de 5 ani în comună. 3. Circa 4 jug. pământ arător, livadă și două grădini, având aleasa, învățătoare a solvi darea reg. după acestea. 4. Pentru conferințe fiind compute și spesele de călătorie 20 cor. 5. Pentru scripturistică 8 cor. 6. 4 stâng. de paie pentru învățătoare și pentru încălzirea salei de învățământ, având învățătoarea a contribui cu 24 cor. la cumpărarea paielor. 7. Cortel liber cu două chilii, cămara cuină grajd și un șopron. 8. Aleasa învățătoare se îndatorează a instrui elevele în lucrul de mână și în cântările ceremoniale fără altă remunerare.

Reflectantele au să se înfățișeze în vre-o Duminică ori sârbătoare la sfânta biserică.

Dat din ședința comitetului parohial ort rom. din Pesac, ținută la 21 August (3 Sept) 1906.

Andrei Anghel
preș. com. par.

Cuzman Bogdan
notar.

În conțelegere cu mine: *Paul Miulescu*, protoprezviter inspector școlar.

—□—

3—3

Cărți de școală.

Se aduce la cunoștința d-lor profesori și învățători, că manualele de școală, scrise de repositatn profesor Dr. *Ioan Petran*, cărți aprobate atât de Venerabilul Consistor cât și de înaltul guvern, se capătă și mai departe la d-na vâd. Aurelia Dr. *Petran*, în Arad, strada Lázár-Vilmos nr. 4.

Manualele cari se află de vânzare sunt următoarele:

<i>Gramatica română</i> pentru învățământul secundar Etimologia, prețul	2.—
<i>Gramatica română</i> pentru învățământul secundar Sintaxa prețul	1.50
<i>Gramatica elementară</i> pentru clasa III. prețul	30
<i>Gramatica elementară</i> pentru clasa IV. prețul	60
Profesorii și învățătorii primesc rabat 20%	7—8

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii de pept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai decât să comandeze **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și duci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgic. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rom și altele. Tee rassicce, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esența pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți precum și praf. Orice fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge **1—5**

Cornel Demeter

apotecar în Szászváros. iskola-utca 46.

Specialist în pālării prețești.

Cercetați marea prāvālie

alui

Sommer Jozsef

Arad, Strada principală în palatul bisericii romano-catolice,

Fondată la anul 1863,

în care vor află îndeosebi domnii preoți

pālării prețești

de calități deosebite și dela cei mai experți măiestri, cu prețurile cele mai ieftine ce există. Pe lângă aceasta on. public român va găsi în marele magazin pe lângă serviciu propt, având de conducător al prāvāliei pe un român: dl Ioan Tomi, care reintors dela expoziția din București; și făcând un turneu în capitalele principale din străinătate, am îmbogățit prāvālia mea cu cele mai moderne fabricate, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți, următoarele articole:

pālării de tot soiul, cilindre și clac, cămeși de vară, gulere, mangete, mănuși de vară, cravate, ciorapi, bastoane umbrele, etc. din fabricele cele mai renumite franceze și engleze.

5

Sommer Jozsef.

Specialist în pālării prețești de tot soiul.

